

napnál világosabban az olvasó számára, hanem újból a magánszféra, a magánsérelmek területére csúsznak a dolgok.

„Nem hiúságomban bánt, hogy felajánlkozó levelemre nem kaptam választ, hanem a szakma nevében háborgok.” Ezt – és a szerző hibájából! – csak az hiszi el, aki ismeri, nagyon jól ismeri az írás szerzőjét. Más nem. Miért? Kézenfekvő a válasz, könnyű a mozaikok összerakása.

„Tanácsot kaptam, írjak néhány soros feljegyzést – *emlékeztetőképpen*... ezt nem írtam meg.” Miért nem? Ha igaz, amint igaz, hogy a szakma nevében kérek, javaslok és háborgok; akkor abból az következhet, hogy a magam nevében megbántódom, de a szakma érdekében azt az „emlékeztetőt” megírom, a levelemre választ, a könyvtárosok társadalmának interjút, tervet, programot kérek. Elfogadható-

elvetendő; kiegészítendő-lelkesítő és mindekelőtt számon kérhető, a célba éréshez segítő, munkát adó programot. Ennek elmaradása fejében kaphatunk sértettséget, megbántottságot és további „rossz csendet”.

Végezetül: se rokonság, se más egyéb elfogultság nem vezetett, amikor mindezt leírtam, csak a sajnálat. Csak a jobbért elkötelezett ember kezében rosszul forgatott szerszámot láttam. A történelmi magyar szerszámot, mely azt is felsebzi, aki forgatja. Jó lenne már ha Mikszáth örök igazságát – mely szerint az embernek tovább forog a „bajcsináló nyelve, mint a rendteremtő ökle” – múzeumba tehetnénk. Jó lenne, ha a természet, Flórián szelíd rendje uralná már végre ezt a kis magyar világegyetemet. Ezért a legtöbbet a könyvtárak, az iskolák, a tudás és művészet munkásai tehetnénk.

(M)

Nemzetközi könyv- és papírrestaurálási konferencia Budapesten

1990. szeptember 4–8. között „Könyv- és papírrestaurálás” témájú nemzetközi konferenciát rendezett a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakosztálya és az Országos Széchényi Könyvtár.

A konferencia aktualitását az adta, hogy ebben az évben tíz éves a PNYME Restaurátor Szakosztálya, és ezt a jubileumot így akarták megünnepelni. A konferencia különlegessége volt az a tény, hogy első alkalommal rendeztek teljesen nyitott nemzetközi könyv- és papírrestaurálási konferenciát kelet-európai, volt szocialista országban. A tematikai kötetlenség volt a konferencia másik jellemzője: a könyv- és papírrestaurálás teljes területét felölték az előadások.

Ez a két tényező azt eredményezte, hogy a rendezők előzetes várakozásait és elképzeléseit messze felülmúlta a résztvevők és előadásra jelentkezők száma, főként a külföldiek részéről: a konferenciának közel 300 résztvevője volt, kétharmaduk külföldi, összesen 67 előadás hangzott el, ezt 14 poszterelőadás egészítette ki.

A tematika átfogta a könyvtári, levéltári, múzeumi papír- és pergamen alapú dokumentumok (kéziratok és nyomtatott könyvek, oklevelek, iratok, plakátok, fényképek, térképek és tárgyak – viaszpecsétek, glóbuszok, játékgúrák –) védelmének általános kérdéseit és gyakorlati módszereit, a restaurálási eljárásoknak a papírra gyakorolt hatására vonatkozó kutatásokat, az időálló papírok gyártását, a restaurátorképzés kérdéseit.

Néhány kiemelt témakör: Állományvédelmi stratégiák, megelőző állományvédelem, felkészülés elemi csapásokra; Gépesített és tömeges restaurálási eljárások, gépi papírontási eljárások, tömeges savtalanítási eljárások, papírsemlegesítő és megerősítő eljárások; Időálló papírok – a nemzetközi helyzet áttekintése.

E három témakör jelentőségét az adja, hogy könyvtárainkban – de a levéltárakban és múzeumokban is – nagy tömegben található olyan papíralapú dokumentumok, melyek papíranyaga – a múlt század közepe óta gyártott, modern papírokról van szó – savasodásra hajlamos, és így a gyors pusztulás veszélye fenye-

Madai Béla, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület főtítkára megnyitja a konferenciát (OSZK Fotó)

geti őket. Talán ez a könyvtári állományvédelem legnagyobb gondja ma a világon. Az időzített bomba ketyeg, és sajnos ma még nincs meg az üdvözítő módszer, amelyik hatástalanítani tudná; egyelőre legfeljebb a robbanás késleltetésére van mód.

E kérdések mellett természetesen számos előadás foglalkozott a klasszikus, hagyományos értelemben vett restaurálás kérdéseivel: a régi kódexek, nyomtatványok, azok kötéseinak restaurálásával, az e téren alkalmazott új anyagokról, eljárásokról stb.

A konferencia előadásait végig nagy érdeklődés kísérte, a mindig megtelt előadótermek arról tanúskodnak, hogy a konferenciára érkezők nem turistaútnak tekintették budapesti tartózkodásukat. Az előadásokat könyvtári, levéltári, múzeumi restaurációs műhelyekbe szervezett látogatások egészítették ki.

A konferencia alkalmából három kiállítást is rendeztek: „Könyv- és papírrestaurálás magyarországi közgyűjteményekben,” és „Kéz- műves könyvkötés Magyarországon” címmel, továbbá egy ún. kereskedelmi kiállítást, amelyen könyvkötészeti és restaurálási anyagokat, eszközöket és berendezéseket mutattak be gyártó- és forgalmazó cégek – főleg külföldiek.

A konferenciáról a résztvevők általános véleménye az volt, hogy egy szakmailag színvonalas, nagyon jól szervezett rendezvény volt. Ez a Restaurátor Szakosztály szinte minden tagjának a dicséretét jelenti, de hadd említsem név szerint is a két főszervezőt, akikről a konferencia ötlete származott és akik mindenre kiterjedő figyelemmel irányították a munkát: *Albrechtné Kunszery Gabriellát*, az Országos Levéltár anyagvédelmi osztályának vezetőjét és *Kastaly Beatrixot*, az Országos Széchényi Könyvtár hírlap-állományvédelmi osztályának vezetőjét.

A rövid beszámoló után engedtessek meg, hogy szubjektív mondatot szóljak arról, milyenek látom a magyar könyvtárak állományvédelmi helyzetét a konferencia tükrében.

Benyomásaim vegyesek. Úgy látom, hogy a könyvtárosok, könyvtárvezetők szemléletével is baj van – tisztelet a nem túl nagyszámú kivételnek –: nem érzékelik kellően az állományvédelem súlyát, fontosságát. Jelzi ezt az, hogy a meghívások ellenére nagyon kevés könyvtáros résztvevője volt a konferenciának. Pedig szinte kötelező olvasmány lehetne minden könyvtáros számára *Rozsondai Marianna* (MTA Könyvtára) előadása a könyvtáros és a restaurátor együttműködéséről a régi könyvek restaurálásában. Jelzi továbbá az a tény, hogy a könyvtárosképzésben nincs szó az állományvédelemről. A könyvtárosi szaklapokban alig található állományvédelmi témájú cikkekkel. E sorok írója évek óta javasolja, hogy egy MKE vándorgyűlés központi témája legyen az állományvédelem – de egyéb, főként könyvtárpolitikai témák eddig mindig kiszorították. (1986-ban az osztrákok vándorgyűlése ezzel foglalkozott, a német „Bibliothekartag”-okon mindig ülésezik az állományvédelmi bizottság.) Az Országos Könyvtárügyi Tanáccsal együtt annak állományvédelmi bizottsága is megszűnt.

Anyagi vonatkozásban a hazai állományvédelem sokkal rosszabb helyzetben van, mint a nyugat-európai országokban. Vonatkozik ez a restauráláshoz szükséges berendezésekre, a restaurálásra, konzerválásra fordítható pénzre, a tárolási, raktározási lehetőségekre (klimatizált raktárak!) egyaránt.

Talán semmi nem igazolja ezt jobban, mint az Országos Széchényi Könyvtárnak a Soros Alapítvány támogatásával létesített restauráló műhelyének az esete. A műhelyt az OSZK és a Soros Alapítvány azzal a céllal hozta létre (alakította ki és szerelte fel, képzett ki 17 resta-

urátort), hogy az önfenntartó módon, önköltséges alapon restauráljon magyar könyvtárak számára. Ehhez az kéne, hogy a műhely az összes magyar könyvtártól együttesen évente 10 millió Ft-nyi megrendelést kapjon. Ezzel szemben alig 1 millió Ft megrendelést kap, és így kénytelen megpróbálni külföldi rendeléseket szerezni, ugyanakkor mérhetetlen mennyiségű értékes könyv vár a hazai könyvtárakban restaurálásra.

Szakmai vonatkozásban a magyar restaurátorok kiállják a nemzetközi összehasonlítás próbáját, mind felkészültségük, mind végzett munkájuk tekintetében – ez majdnem törvényszerű a rosszabb anyagi-technikai lehetőségek miatt. Ugyancsak kiemelkedő az, amit az Országos Széchényi Könyvtár az állományvédel-

mi mikrofilmmezés terén – mindenekelőtt a hírlapok mikrofilmmezésében – elért.

A könyvtári állományvédelem sziszifuszi dolog: soha nem leszünk olyan helyzetben – a „gazdag Nyugat” sem –, hogy azt mondhasuk: „készen vagyunk, befejeztük”. De épp ezért kéne sokkal többet áldozni rá. Tudom, hogy ez ma, amikor sok könyvtár a pusztaságért küzd, talán túlzó kívánság. De hát szolgáltatni is csak abból tudunk, amink van, és ez azt is jelenti, hogy nemcsak gyarapítani kell az állományt, hanem meg is őrizni, ami már megvan. Hadd idézzem *Jacques Batho* egy mondatát: „Az a mód, ahogyan egy ország kulturális örökségét megőrzi, valószínűleg sokat elárul arról, milyennek képzeletben a saját jövőjét”.

Milyennek képzeljük el a saját jövőnket?

Poprády Géza

Perszonália

Meghalt Krajcsovics Mihály

a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár igazgatója

Meghalt *Krajcsovics Mihály*, aki 1985. október 16-ától igazgatta a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtárat. Ötvenöt éves volt mindössze, a halál tragikusan korán ragadta el. Nem érthette meg könyvtára újjászületését, végre méltó épületbe költözését. Pályájának nagyobbik részében nem a könyvtárügy területén dolgozott, az az öt év azonban, amelyet megyei igazgatói székben töltött, emlékezetes marad minden közművelődési könyvtáros számára. A szakma és a saját nevünkben azzal a beszéddel búcsúzunk tőle, amelyet *Kovács László*, a megyei könyvtár munkatársa tartott sirjánál:

Kedves Igazgató Urunk, kedves Mihály!

Sírba költözésed előtt utolsóként hadd búcsúzzon tőled utolsó munkahelyed, a Katona József Megyei Könyvtár. Emlékszünk: a te ajtód legtöbbször ki volt tárva, amikor irodádban dolgoztál. Hadd valljuk most meg neked

